

Brauch Magda

Beke Sándor: Álom és értelem

Alliterációs verskísérlet
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2011

Az alliteráció egy rímfajta: a szó elején lévő hangok összessége.

A betűrím vagy alliteráció két vagy több egymást követő szó kezdő mással- vagy magánhangzójának az ismétlődése. Stílushatását a velejáró zeneiség adja, valamint az a tény, hogy szorosabban összeköti, s így jobban kiemeli az illető szavakat, és ezzel erősíti a mondanivaló hangulati hatását. A hangzás szépsége csak akkor válik költői szépséggé, ha az akusztikai hatás egybeolvad a jelentés érzelmi hatásával.

*

Ezt a stílusesszöveget — mely egyben verstani eljárás is — használja föl Beke Sándor *Álom és értelem* című kötetében (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2011). Kötete egyértelműen az alliteráción alapszik, ami annak mindenik sorában jelen van. A könyv első részében egy régebbi művét idézi, mely többé-kevésbé játék, költői bravúr, de nem csak az. *Az alliteráció éjszakáján* című versében anyanyelvünk 28 hangját — leírva: betűjét — használja fel olyan négysoros versek megalkotására, melyeknek mindegyik szava azonos betűvel kezdődik (ezek az a, á, b, c, cs, d, e, é, f, g, gy, h, i és í, j, k, l, m, n, o és ó, ö és ő, p, r, s, sz, t, u és ú, v, z). Kötetének ezt a bevezető részét a költői álmoknak, azaz értelmetlen álmképeknek nevezi, melyeknek a továbbiakban értelmet akar kölcsönözni. Ez azonban költői szerénység — ha van költői túlzás, miért ne lehetne ilyen is — mert a játékosság mellett ezekből az eredeti vagy kezdő négysorosokból sem hiányzik az értelem, sőt olykor a pontos helyzetelemzés sem: „Párharcok poénje: / pazar, pecér páholy, / pirosuló patthelyzet / pásztortüze pártol”; „Tündér tavirózsák / türkiz tavaszában / törpeálmok talán? — / tündén tovaszállnak...”; „Végtelen vakvágány / vígeposz világa — / vészjósuló valahány, / Vajon végromlása?”

Ez az értelem azonban csak a szöveg többszöri ízlelgetésével észlelhető, mivel kezdetben a költői bravúr köti le a figyelmet.

A második részben *Az alliteráció éjszakáján* című 28 szakaszos versnek első sorából alkot új verset a költő, és az így összeállt sorok szintén hordoznak értelmes mondanivalót: „Csipkés csodafényben / dércsípte délvidék, / emigráns emlékek, / észbontó érzelem.”

Az ezt követő harmadik részben új jelentést kapnak *Az alliteráció éjszakáján* című alapversből vett idézetek, de ezúttal különféle régebbi és modern versformákba ágyazva, úgymint szonett, akrosztichon, telesztichon, triolett, tercina, rondó, haiku.

A költő az egyes versek címeit is a meglévő alliterációk felhasználásával alkotja meg (a haikuk kivételével):

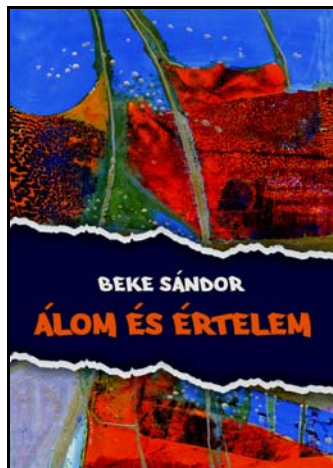
„Csipkés csodafényben,
gondterhelt gúnyrajzban
gáláns gólyamese —
Csipkés csodafényben,

fáradt fényözönben
figuránsok frakkban —
Csipkés csodafényben,
gondterhelt gúnyrajzban.”

(Triolett — égtáj égiszében)

A kötet végére került hat haiku rendkívül tömören és frappánsan fogalmazza meg a mondanivalót: „Törpe álomban, / elkotródó eszmében / ébresztő ének.” (*Haiku* — 4.); „Színvak szélkakas / zenit-zenebonában / szilajuk színlel” (*Haiku* — 5.); „Zokog, zengedez / nincstelen némaságban / méla merengő” (*Haiku* — 6.)

Beke Sándor alkotása olyan kísérlet, mely az értelmet és a magvas mondanivalót költői bravúrral találja. Sok ilyen értékes kísérletre lenne szükség a kortárs magyar lírában!

Albert-Lőrincz Márton

Fényszobor

Burján Emil: Fényszobor

Versek

Státus Kiadó, Csíkszereda, 2008

Hogy az istenadta társadalom emberibb legyen, kitalálták a társadalmi szerződés elvét, és a társadalom nem lett mentesebb a farkasoktól. Hogy a lét ne legyen seb, a szerelemhez menekült az ember, de a világ nem lett kevésbé stresszes. Hogy a világféltés ne legyen elidegenülés, az ember elkezdett a jobbra desztinált létre vágni, de a lét fájdalmát nem enyhítette semmi. A gúzs olyan elemi erővel kötötte a sejteket a földhöz, hogy a kozmikus vágnak földivé kellett idomulnia, azért, hogy az ember párbeszédben maradjon önmagával, közösségi impulzusaival, a léttel, miközben versbe fordul a hobbesi *homo homini lupus, az ember embernek farkasa* élmény. Ez sejlik föl Burján Emil (másutt Burján-Gál Emil, itt a továbbiakban BGE) megtévesztően individualizáló, valójában mégis inkább társadalmi tekinthető lírájában, második, *Fényszobor* című verseskötetében, így aztán a recenzens képzeletében kényszerűen felvillanó pesszimista költészet billoga némiképp érvényét veszti, mert a költő lelkében nyomot vágó társadalom arcátlanóságaira való kíméletlen reagálás mégiscsak azt sugallja, hogy a versbe menekülés nem a lét elől való eliszkolás, hanem az emberi mohóságtól gúzsba kötött társadalmi pátozzsal való szembefordulás, sőt, még inkább a torta habját elslisszoló piócavilág vádirata.

A blogszerűen megírt, két esztendő napi penzumának is tekinthető kötet sok „monológia” ilyen szubjektív korrajz, amelyben a remény mankóját tartja felénk a jövő, egészen közel, de mégis megfoghatatlan távolságban, de nem valamiféle álomvilág mákonyában, hanem egy olyan korban, amely két, a költő által használt hasonlat (büntetőszázad, közös kereszt) által lesz egészen konkrét és kitapintható.

BGE-nek nem általában a társadalom farkastörvényeivel van baja, inkább csak szűkebb pátriáját szeretné nemesebbnek, tisztábbnak és erkölcsösebbnek látni, az ősi tisztességet szeretné levegőhöz juttatni. Egyik versében így fakad ki szülővárosa visszásságain: „erdőtlen látvány robban szét a tájban / szülővárosnyi tudathasadásból / égbolt fonákján székely délibáb-kór / felénk sikoltja *nincs harcács ha rács van?* (Harács).

Azt is mondhatnánk, hogy társadalmi hajló énlíra a Burján Emilé [„nézz magadon át is másokat / megborzongat egy-egy alkonyat / amibe a szív beleugat / lélek fullad és az ész nyüszít / mert a test nem bírja reggelig / (nemzet mentheti-e tagjait)” — *Menthet?*], csak hogy az ilyenfajta besorolást is nehezen tűri, hiszen a kötet verseinek jó része ténylegesen tiszta énlíra, így a korábban használt

---
